

Job 3 (van 5) – de onschuld van Job

- Lezing: Job 31

¹Ik heb een verbond gesloten met mijn ogen:
nooit zal ik naar jonge vrouwen kijken.
²Wat heb ik van God in de hemel te verwachten,
wat valt mij ten deel van de Ontzagwekkende daarboven?
³Wacht de boosdoener geen ramspoed,
treft het ongeluk niet hen die onrecht doen?
⁴Ziet Hij niet de wegen die ik ga,
telt Hij niet al mijn stappen?
⁵Heb ik het pad van het bedrog bewandeld,
vluchtte ik ooit in de leugen?
⁶Laat Hij mij op een eerlijke weegschaal wegen,
dan zal Hij zien dat ik onschuldig ben.
⁷Als mijn voet is afgeweken van de goede weg,
als mijn hart heeft toegegeven aan mijn oog,
als er aan mijn hand een smet is blijven kleven,
⁸dan zal ik zaaien, maar anderen zullen eten,
en wat ik voortbreng zal verdelgd worden.
⁹Als mijn hart zich door een vrouw heeft laten lokken
en ik geloerd heb bij mijn buurmans deur,
¹⁰laat mijn vrouw dan koren malen voor een vreemde,
laat anderen maar bij haar liggen,
¹¹want het zou een schanddaad zijn,
een misdrijf dat bestraft moet worden,
¹²een vuur dat een mens de afgrond in drijft,
dat de oogst verdelgt tot aan de wortels.
¹³Als ik mijn slaaf of slavin ooit hun recht ontzegd heb
wanneer wij van mening verschilden,
¹⁴wat zal ik dan beginnen als God opstaat
en mij ondervraagt – wat kan ik dan antwoorden?
¹⁵Maakte Hij hen in de moederschoot niet net als mij,
vormde een en dezelfde ons niet eender in de moederbuik?
¹⁶Onthield ik aan de armen ooit waar ze om vroegen,
liet ik de ogen van weduwen versmachten?
¹⁷At ik mijn brood alleen,
deelde ik het niet met wezen?
¹⁸Hadden zij van kindsbeen geen vader in mij,
stond ik weduwen niet van jongs af bij?
¹⁹Als ik een zwerver zag die geen kleren had,
een verschoppeling die zich met niets kon bedekken,
²⁰zegende hij mij dan niet met heel zijn hart,
wanneer hij zich warmde met de wol van mijn schapen?
²¹Als ik mijn vuisten tegen wezen heb gebald,
omdat de rechters in de poort mijn vrienden waren,
²²mogen mijn schouders dan ontwricht worden

en mijn arm doormidden breken bij de elleboog –
23want één ding vrees ik: een door God gezonden ramp –
tegen zijn oppermacht ben ik niet opgewassen.
24Heb ik mijn hoop gevestigd op goud,
van het fijnste goud gezegd: “Daarop vertrouw ik”?
25Heb ik mij verheugd over mijn vermogen,
omdat ik eigenhandig zoveel had verworven?
26Keek ik ooit naar de zon, haar stralende licht,
naar de maan in haar wassende pracht,
27terwijl mijn hart zich heimelijk liet lokken
en ik in verering mijn mond op mijn hand drukte?
28Ook dat zou een misdrijf zijn dat bestraft moet worden,
want dan zou ik God daarboven verloochend hebben.
29Verheugde ik mij over de ondergang van mijn vijand,
juichte ik wanneer hij door het kwaad getroffen werd?
30Nooit heb ik mijn mond laten zondigen
door met een vloek zijn leven te verlangen.
31Zullen mijn verwanten niet getuigen:
“Ieder deed zich tegoed aan het vlees van zijn kudde”?
32Geen vreemdeling liet ik buiten overnachten,
voor elke reiziger opende ik mijn deuren.
33Heb ik als anderen mijn overtredingen verhuld
en mijn zonden weggeborgen in mijn binnenste,
34omdat ik in angst en beven voor de menigte verkeerde
en de verachting van anderen mij angst aanjoeg,
zodat ik mij stilhield en geen stap naar buiten deed?
35O, wilde er maar iemand luisteren!
Ik sta in voor wat ik heb gezegd.
Laat nu de Ontzagwekkende antwoord geven,
laat mijn tegenstander zijn klacht boekstaven!
36Dan zou ik die op mijn schouders dragen,
als een krans zou ik hem om mijn hoofd vlechten.
37Ik kan van al mijn gangen rekenschap afleggen,
fier als een vorst treed ik Hem tegemoet.
38Als mijn akkers ooit geroepen hebben om vergelding,
als uit hun voren een jammerklacht is opgestegen,
39als ik hun vruchten heb verteerd zonder te betalen
en de boeren tot wanhoop heb gebracht –
40mogen er dan dorens opschieten in plaats van tarwe
en woekerkruid in plaats van gerst.’
Hier eindigen de woorden van Job.

Preek

Lieve mensen,

Ze hadden hun knieën stuk gebeden. Ze wilden zo graag verhooring. En belooft God niet naar je gebeden te luisteren? Maar ze hadden een dichte hemeldeur gevonden. Niets van wat ze wensten was verhoord. En ze waren teleurgesteld in God.

Het is een menselijke ervaring. Eentje die we allemaal meemaken. De vraag is: wat doe je met die teleurstelling? Wat doe je met de teleurstelling dat God je gebeden niet verhoort? Daarover gaat deze preek.

...

We denken vandaag na over de aanklacht van Job. Die aanklacht is vooral gericht tegen God. Kijk, ook zijn vrienden stellen hem teleur. Maar het meest teleurstellend vindt hij toch wel, dat God niet te vertrouwen is. *U bent helemaal niet rechtvaardig. Uw hand deelt willekeurig lijden toe!* En het ergste is dan nog eens dat God zwijgt als Job Hem dat voor de voeten gooit. Niet alleen geen verhooring. Maar ook geen erkenning. Ziet God mij wel?

Job dient zijn vrienden van repliek. Zijn vrienden zeiden: het kwaad dat je toekomt komt uit Gods hand. En is een straf. Of een oproep tot zelfonderzoek. Erken je schuld, Job. Maar Job is onschuldig, zo beweert hij. Ook hij gelooft dat het kwade en het lijden uit Gods hand komt. Maar hij vindt het onterecht dat *hem* dat toevalt. En God zegt aan het einde:

Slide: 7Nadat de HEER tot Job had gesproken, richtte Hij zich tot Elifaz uit Teman: 'Ik ben in woede ontstoken tegen jou en je twee vrienden, omdat jullie niet juist over Mij hebben gesproken, zoals mijn dienaar Job. (Job 42)

God geeft Job gelijk. Dat betekent: Job is echt onschuldig. Hij heeft goed geleefd. Wat hij bijvoorbeeld in hoofdstuk 31, wat we lazen, zegt. Dat klopt. Blijkbaar is het mogelijk om zo te leven, dat je God behaagt. Dat je God blij maakt. Voor Job geldt dat. En God zei dat aan het begin ook tegen satan:

Slide: 8De HEER vroeg aan de satan: 'Heb je ook op mijn dienaar Job gelet? Zoals hij is er niemand op aarde: hij is rechtschapen en onberispelijk, hij heeft ontzag voor God en mijdt het kwaad.' (Job 1)

Ik ben groot geworden met andere taal. De mens is uit op elk kwaad. Zelfs de allerheiligsten hebben niet meer dan een begin van gehoorzaamheid. Dat soort zinnen. En ik kon dus ook nooit uit de voeten met onschuldspsalmen. David heeft er een paar geschreven. En die lijken op wat Job hier in hoofdstuk 31 zegt. Ik draag geen schuld. Heb altijd goed voor mijn naasten gezorgd. En heb bovendien altijd van God gehouden. Ik heb geleefd volgens de wet. Niet alleen uiterlijk, maar ook van harte en gemotiveerd vanuit mijn binnenste. Met heel mijn hart, al mijn kracht, al mijn verstand. Met heel mijn ziel; dat is: met heel mijn mens-zijn.

Ik vind het voor mezelf onthullend. Dat het volgens de Bijbel mogelijk is om in Gods ogen goed te leven. Job zegt terecht: ik ben onschuldig! Het mooie is: als dat mogelijk is. Zo leven. Dan wordt je schuldbesef ook echter. Nu hoor ik nog te vaak: we zijn nu eenmaal zondig. En dan vraag je gemakkelijk vergeving. En je geeft misschien ook gemakkelijk toe aan zonden. Het is toch onbegonnen werk, zo zou je kunnen denken. Maar als het dus mogelijk is om volmaakt te leven. Dan wil ik daar voor gaan. En dan is het dus ook heel erg als dat niet lukt. Dit maakt dat ik me schuldiger weet tegenover God.

Dus dit mensbeeld wat uit Job naar voren komt. Dat helpt mij veel meer om voor God te leven dan die zinnen die ik eerder citeerde. Het maakt mijn relatie met God intenser. Omdat ik uit Job weet dat ik God wél blij kan maken met mijn leven. En dat het dus voor Hem en voor mij des te meer teleurstellend is als dat niet lukt.

Maar het lezen van Job heeft niet alleen iets gedaan met mijn mensbeeld. Maar ook met mijn Godsbeeld.

Altijd als het over het kwaad in deze wereld gaat. Of in mijn leven. Het lijden dat over mensen komt. Of in je eigen leven huishoudt. Pijn, rouw, verlies. Teleurstellende ervaringen in je relatie met God, omdat Hij je op z'n minst niet voor het kwaad behoedt. Altijd als het over het kwaad in deze wereld gaat, dan reageer ik als de vrienden van Job.

Wat ga ik namelijk doen. Ik ga God verdedigen. Ik zeg bijvoorbeeld: 'nee, het kwaad dat komt buiten God om. Ik kan me niet voorstellen dat ziekte of rampen uit zijn hand komen.' En dat kan ik me nog steeds niet voorstellen. En toch ga ik dan mijn boekje te buiten. Ik wil God verdedigen. Mijn Godsbeeld overeind houden. Ik wil God verklaren. Zodat het klopt met mijn beeld van Hem. Ik maak het passend. Dus dan komt het kwaad van de duivel. Of het is toeval. Hè: 'het is er nu eenmaal'. Nee, het komt niet uit Gods hand.

En daar neig in nog steeds wel toe, maar je komt er niet mee weg. Als je gelooft dat God almachtig is, dan is er ergens een rol voor Hem in *alles* wat je meemaakt. Komt het niet *uit* Gods hand, dan is het nog wel degelijk *in* Gods hand. En we geloven dat Hij je kan behoeden voor kwaad. Dat Hij je kan genezen van ziekte. Dat Hij je kan bewaren onderweg. Dat Hij je kan verlossen van lijden. Waarom doet Hij dat dan niet?

Dat is de vraag. Waarom? En het rotte is: je krijgt daarop géén antwoord. Job ook niet. Dat gaan we volgende week zien. We krijgen op de waarom-vraag geen antwoord. God is veel groter, veel complexer dan onze rekensommetjes. Dan onze verklaringen. Dan onze belijdenissen. Die we vaak ook als verklaring gebruiken. God is groter en complexer. En ik kan er niet bij. Ik kan er niet bij dat Hij geen antwoord geeft dat bevredigt.

Maar wat moet je dan, als lijden je overspoelt? Als verdriet huishoudt in je leven? Wat moet je, als je alles kwijtraakt, zoals Job? Nou, daarin gaat Job ons voor. Kijk, je kunt God de rug toekeren. En ik begrijp dat ook. Wil je wel in zo'n God geloven? En toch ... Het lijden wordt er niet lichter van als je God vaarwel zegt. En je kunt het kwaad niet zomaar uit je leven wegbannen. De enige die aanspreekbaar is in het lijden. Die belooft te luisteren als je scheldt en tiert en smeekt en niet meer wil en en ... Als je niet meer kunt. De enige die aanspreekbaar is, is God.

En dat is wat Job doet. Het is bijna de vraag of hij nog in God gelooft, maar hij legt zich er niet bij neer. Dat God zwijgt. Dat het lijden maar doorgaat. Dat de pijn voortduurt. Hij legt zich er niet bij neer en roept God tot verantwoording. Job laat God niet los, want hij wil gerechtigheid.

En dat is volgens mij het enige. Zelfs als God niet verhoort. Als het leven zwaar is. Als je zelf niet meer kan. En je begrijpt niet waarom. Dan toch God met de moed der wanhoop aan zijn revers pakken. En God recht in het gezicht zeggen wat je op je hart hebt.

Ik hoop en bid dat je de moed hebt en de kracht krijgt om je zo tot God te blijven richten. Ook als je het allemaal niet begrijpt. Dat je dan toch het bijltje er niet bij neer gooit.

Want God geeft geen antwoord. Op de waarom-vraag. Bij Job zeker niet. Maar er is wel iets anders. Want God kiest onze kant. De vrienden van Job willen God verdedigen en verklaren. Maar God kiest de kant van Job. De kant van de lijdende mens. Jouw kant kiest God, als je het zwaar hebt. Hij wordt mens. Komt in de duisternis naar je toe. Naast je zitten in de put. Huilt mee als je huilen moet. En ook Jezus stelt uiteindelijk ook die ene vraag: mijn God, waarom?? Want het is niet eerlijk, als je donker moet ervaren. Waar heb je het aan verdiend? Waar heeft Jezus het aan verdiend, om zo te moeten lijden?

Elk antwoord schiet te kort. God is te groot om te begrijpen en te verklaren. Hij is echter wel aanspreekbaar. Als Enige. En in Jezus blijkt: ook in het duister en in het lijden ben je niet alleen. Al lijkt je verlaten en ervaar je troosteloosheid. God is er bij en laat niet los.

Amen